

Notiser

REPLIK OM MORALISKA ÖVERTYGELSERS STYRKA

Hur starkt Bykvist och Olson (*FT* 4/10) tror på sina grundläggande värderingar kan inte förstås i termer av subjektiv sannolikhet, säger de. Det har jag heller inte antagit. Men det är bra att få bekräftat att de inte gör det misstaget. Och bättre ändå om de har rätt i att nästan ingen tror något sådant. Men jag argumenterade ju mot Smith.

Och jag hävdade, efter att ha övervägt diverse möjligheter, att jag har en *stark* tro att p när jag har en viss, låt vara lite svårbeskriven och i olika fall varierande sorts *inställning* till min tro att p. Jag gav visserligen inga direkta argument, utan hävdade att detta är "ganska självklart". Olson och Bykvist anför, vad jag kan se, bara ett argument mot, och det säger att små barn kan vara säkra på något utan att ha någon inställning till sin tro. De antar kanske att man för att ha en inställning till sin tro måste på något sätt reflektera över den. Det ser jag inget skäl att anta. Jag tror t.ex. att jag tror, och gärna vill tro, många saker som jag aldrig kommer att bli medveten om att jag tror.

Men jag tror inte att man är övertygad om att tortyr är fel i den mån man håller en positiv inställning till ogillande av tortyr för ett medel att finna sanningen, fast Bykvist och Olson läser mig så. Antagligen har de kommit till denna horribla slutsats därför att de, trots mina uttryckliga dementier, tror att när jag säger att något inte är ett medel för att finna något annat än sanningen så måste jag mena att det är ett medel att finna sanningen. Men det måste jag inte. Det omtalade är kanske inte ett medel att finna något alls.

Sven Danielsson

PENSIONÄRER

Bland kända (anglosaxiska) filosofer som just har pensionerats eller mycket snart ska pensioneras kan följande nämnas: Simon Blackburn, Patricia och Paul Churchland, John Earman, Jerry Fodor, R. G. Frey, William Harper, Brian Loar, Alasdair MacIntyre, Derek Parfit och Alvin Plantinga.

NYA BÖCKER

En konstfilosofisk bok om förhållandet mellan ekonomiskt och estetiskt värde är *Den stora konstsvindeln* av Thomas Anderberg, Bokförlaget Atlas 2010.

På förlaget Hilaritas har 2010 utgivits en liten skrift av Benedict de Spinoza med titeln *Förståndets förbättring*, en översättning av *Tractatus de intellectus emendatione* med kursiveringar av Joachim Siöcrona. Förlagets adress är Ålstensgatan 53, 167 65 Bromma.

Catharina Stenqvist och Eberhard Herrmann har redigerat *Religionsfilosofisk introduktion – existens och samhälle*, Verbum 2010. Tretton författare har bidragit, de flesta teologie doktorer. Boken vänder sig främst till studenter, teologer, filosofer, präster och pastorer.

Michael Pauen och Gerhard Roth, professorer i filosofi respektive beteendefysiologi och neurobiologi i Tyskland, har skrivit en bok som nu utkommit i svensk översättning: *Frihet, skuld, ansvar – grunddrag i en naturalistisk teori om viljefrihet*, Daidalos 2010. Författarnas huvudtes är att det inte finns någon motsättning mellan viljefrihet och determinism; eftersom viljefrihet här tolkas som självbestämmande är ju detta en rätt vanlig ståndpunkt.

Spanaren Jonas Hallberg har författat en bok med den lovande titeln *Vad är sanning?* (Bokförlaget Langenskiöld 2010). Ur filosofisk synpunkt ger boken kanske inte så mycket, men den är bitvis underhållande. Den ger ett kort och ett långt svar på var och en av 104 frågor. Ett av de bästa svaren gäller frågan om hur ”truth” ska översättas till svenska. Hallberg refererar här en jurist i Uppsala som översatte domarens uppmaning till vittnet att hålla sig till ”the truth, the whole truth and nothing but the truth” på följande sätt: ”Du ska hålla truten, hela truten och ingenting annat än truten.”

FRAMSTÅENDE MORALFILOSOFER

Filosofen Brian Leiter har på sin blog anordnat en omröstning om vilka som var de viktigaste moralfilosoferna under 1900-talet. Efter att 620 röster avgivits blev resultatet:

1. Bernard Williams
2. G.E. Moore
3. Elisabeth Anscombe
4. Philippa Foot
5. R. M. Hare
6. W.D. Ross
7. John Dewey
8. Charles L. Stevenson

9. Richard B. Brandt
10. H. A. Prichard
11. C. D. Broad
12. William Frankena

ETT SKEPTISKT ARGUMENT

Man kan resonera så här: "Om jag verkligen vet något, så kan jag inte ha fel. Men jag kan ju alltid ha fel. Alltså vet jag aldrig något." Är det något fel på detta resonemang? Eller måste man bita i det sura äpplet och bli skeptiker? Och kan man i så fall som nybliven skeptiker förkasta resonemanget (eftersom man inte kan veta att det är riktigt, om man nu aldrig kan veta något)? Men vad är det i så fall för fel på resonemanget? Och så vidare.

SLUTNA TANKESYSTEM

Arthur Koestler skriver på ett ställe i sin mycket läsvärda självbiografi att "mentaliteten hos en person som lever i ett slutet tankesystem kan koncentreras i en enda formel: Han kan bevisa allt som han tror på och han tror på allt som han kan bevisa. Det slutna systemet bryner intellektet rakknivsvast, det frambringar en skolastisk, talmudisk förmåga av hårklyveri som dock inte skyddar vederbörande från de grövsta dårskaper. Denna mentalitet återfinns främst bland de intellektuella. Jag skulle vilja kalla dem 'intellektuella imbeciller', ett uttryck som jag inte finner förolämpande eftersom jag själv tillhörde denna kategori".

De slutna tankesystem Koestler hade i tankarna var främst marxism, medeltida skolastik och freudianism. Men skepticism tycks också passa på hans formel: man tror inget alls och kan inte heller bevisa något.

OM NYTTAN AV LOGIK

Genom att studera logik kan man – i bästa fall – lära sig något om logik. Men blir man dessutom en bättre tänkare? Det är inte säkert. Konrad Marc-Wogau, som var professor i teoretisk filosofi i Uppsala i mitten av 1900-talet, försökte en gång ta reda på det. Han brukade ge en kurs i logik för blivande jurister och en gång mätte han studenternas "naturliga förmåga till logiskt tänkande" före och efter kursen. Han fann tyvärr att deras logiska förmåga blivit sämre efter genomgången kurs!

Så kan det gå. Man kunde nästan tro att advokaten i följande autentiska rättegångsprotokoll under sin utbildning utsatts för en alltför invecklad logikkurs:

Advokaten. Doktorn, innan ni gjorde obduktionen, letade ni efter någon puls?

Vittnet. Nej.

Advokaten. Kollade ni blodtrycket?

Vittnet. Nej.

Advokaten. Kollade ni om patienten andades?

Vittnet. Nej.

Advokaten. Så ni menar att patienten kunde ha levt då ni påbörjade obduktionen?

Vittnet. Nej.

Advokaten. Hur kan ni vara så säker på det?

Vittnet. För att hans hjärna fanns i en glasburk som stod på mitt skrivbord.

Advokaten. Men kunde patienten fortfarande ha varit vid liv?

Vittnet. Det är möjligt att han kunde leva och arbeta som advokat någonstans, ja.

OM MÄNSKLIGHETENS MEDELMÅTTIGHET

Immanuel Kant menade i tredje delen av sin *Allgemeine Naturgeschichte und Theorie Des Himmels oder Versuch von der Verfassung und dem mechanischen Ursprunge des ganzen Weltgebäudes, nach Newtonischen Grundsätzen abgehandelt* att det finns levande varelser på alla planeter och att dessa varelsers intellektuella kapacitet är proportionell mot avståndet till solen. Han påstår att detta är så sannolikt att det nästan är en bevisad sanning. På Venus är sålunda folk trögare och dummare än vi är på jorden, men å andra sidan är befolkningen på Jupiter och Saturnus betydligt klyftigare än vi. Detta kan vara bra att tänka på, så att vi människor inte blir alltför stöddiga. Vi ska inte sätta oss på några höga hästar. I själva verket är vi bara medelmåttor. Åtminstone om Kants härledning från Newtons fysik är riktiga. Och varför skulle de inte vara det?

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: Lars Bergström är professor emeritus i praktisk filosofi i Stockholm, Johan Brännmark är forskarasistent i praktisk filosofi i Lund, Ingemar Nordin är professor inom Tema H vid Linköpings universitet, Pär Segerdahl är docent i teoretisk filosofi knuten till Centrum för forsknings- och bioetik vid Uppsala universitet och Marco Tiozzo är gymnasielärare i filosofi i Göteborg.

Dawit Isaak är en svensk-eritreansk journalist som sitter fängslad i Eritrea sedan september 2001 utan rättegång. Enligt Amnesty är han den ende svenske medborgaren som sitter fängslad för sina åsikter. Läs mer och visa ditt stöd på www.dawitisaak.com